

Vest-Agder-museet
Att.: Dir. John Olsen
Odderøyveien 41
4610 Kristiansand

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0034 Oslo

Kristiansand, 15.04.2016

Klage på vedtak, tilskudd fra post 72 fra Riksantikvaren

Det vises til brev av 21. mars 2016, mottatt hos oss den 31. mars 2016, ad. tilskudd til teknisk industrielle anlegg på Riksantikvarens nasjonale bevaringsprogram (post 72 på Statsbudsjettet), Riksantikvarens sak nr.: 13/00332-43, samt informasjon om klageadgang til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter mottak av brev (frist 21. april 2016).

Bakgrunn for saken

Sjølingstad Uldvarefabrik var et av de første teknisk- industrielle kulturminnene som kom inn på Riksantikvarens bevaringsprogram. Målet for dette programmet har vært å bevare et utvalg norske industriminne for å dokumentere utviklingen og betydningen av industrien i Norge. I dag er det 15 anlegg på denne lista. De fleste av disse er imidlertid "stillestående", i den betydningen at den håndbårne kompetansen som skal til for å vedlikeholde maskinene slik at de kan brukes slik det ble gjort den gangen anlegget var i regulær drift er tapt. Det samme gjelder kompetansen til å håndtere/drifte maskinene. Sjølingstad er ett av fire anlegg hvor denne kompetansen fremdeles finnes. Dette har vært fremhevet av Riksantikvaren som svært viktig å bevare. Vi har oppfattet at Riksantikvarens mål for Sjølingstad er at maskinene skal være i operativ stand og at kompetansen til å betjene disse skal bevares. Sjølingstad Uldvarefabrik har derfor mottatt et stabilt tilskudd til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) gjennom mange år. Dette har sikret en nødvendig forutsigbarhet i forvaltningen av kulturminnet, samt at man har holdt på en "kjernestab" av ansatte med nødvendig kompetanse innen FDV og håndtering av maskinparken. Hoveddelen av FDV-tilskuddet har gått til lønn til disse personene. De to siste årene har i tillegg Riksantikvaren øket tilskuddet knyttet til to stillinger; en FDV-stilling knyttet til bygningsmassen, samt en stilling i ververiet. Det er uklart for museet om sistnevnte er en varig økning. I tilsagnsbrevet for 2016 kutter Riksantikvaren tilskuddet med over 30 %, eller nesten 1 000 000 (lønns- og prisvekst ikke medregnet). Dette er svært alvorlig og kan i verste fall innebære at Sjølingstad Uldvarefabrik ikke lengre kan opprettholdes som et levende kulturminne med maskinparken i drift.

Foreslåtte kutt rammer fem av åtte stillinger!

Konsekvenser av et kutt

Riksantikvaren har i sitt tildelingsbrev spesifisert at kuttet skal tas i forhold til FDV på maskinparken og kompetanse på bruken av disse. Dette er en kompetanse som kun finnes på Sjølingstad og vi har derfor gjennom flere år arbeidet systematisk for å ivareta og sikre denne gjennom intern opplæring og kompetanseoverføring. Disse fagene er utdødd andre steder. Et internt "utdanningsløp" for å kunne betjene maskinene i en av de tre delene av anlegget, tar normalt tre til fire år. Et kutt hvor vi må redusere bemanningen, midlertidig eller permanent, vil følgelig få alvorlige og kanskje uopprettelige negative konsekvenser. Uansett vil det være svært ressurskrevende å eventuelt skulle bygge opp igjen kompetansen på et senere tidspunkt.

Andre finansieringskilder

Driften ved Sjølingstad Uldvarefabrik kan grovt deles i fire:

1. Overordnet administrasjon, felles markedsføring, regnskap og revisjon osv. løses av Vest-Agder-museet sentralt og finansieres av Kulturdepartementet, Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder.
2. Lokal administrasjon, formidling, skolebesøk, utstillinger osv. finansieres av Kulturdepartementet, Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder.
3. Som en konsekvens av at maskinene må brukes for å kunne vedlikeholdes, sitter vi igjen med noen produkter som kan selges. Dette utgjør et minimum og representerer ikke en reell produksjon, men mer et "biprodukt" av drift og vedlikehold.
4. Forvaltning, drift og vedlikehold har til en stor grad blitt finansiert av Riksantikvaren men tilskuddet har ikke dekket dette fullt ut, slik at også Kulturdepartementet, Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder har bidratt.

Spørsmål og grunnlag for klage

1. På generelt grunnlag stiller museet og Sjølingstad Uldvarefabrik seg spørrende til en praksis hvor et tilskudd som har vært stabilt over flere år, kuttes med 1/3 fra det ene året til det neste uten forutgående dialog.
2. Vi oppfatter at Riksantikvaren stiller spørsmål ved om kommunene og fylkeskommunen bør ta et større ansvar. Dette er imidlertid svært vanskelig når det jf. pkt. 1 ikke er gitt noe forhåndsvarsel. Riksantikvarens tilskuddsbrev kom i år i realiteten i april, mens kommunene og fylkeskommunen la sine budsjetter i oktober i fjor.
3. Riksantikvaren har hele tiden understreket verdien av å ta vare på de utvalgte teknisk-industrielle kulturminnene gjennom "bevaring gjennom bruk", samt viktigheten av å ta vare på den håndbårne kunnskapen som skal til for at ikke bare bygningsmassen, men også maskinparken ved Sjølingstad Uldvarefabrik skal bevares. Riksantikvar Jørn Holme understreket også dette ved sitt besøk på stedet for 1,5 år siden. Sjølingstad Uldvarefabrik stiller seg derfor undrende til at man nå, kort tid etter, gjør kutt som i realiteten vil innebære at dette ikke lengre er mulig.
4. Jf. ovenfor resulterer FDV på maskinene i en minimal produksjon. Dette er nødvendig for å opprettholde kompetansen, samt holde maskinene i stand. Dette opplever vi at problematiseres, noe vil stiller oss spørrende til. Dette er ikke en produksjon som genererer noe overskudd, men er primært et biprodukt av FDV på maskinene og arbeidet med å vedlikeholde kompetansen. For å være ekstra "ryddige" har imidlertid museet allerede

trukket ut deler av lønnen knyttet til hver stilling som kan relateres til en "produksjon" og finansierer deler av denne med støtte fra andre. Denne delen har følgelig aldri ligget inne i tilskuddet fra Riksantikvaren.

Vest-Agder-museet og Sjølingstad Uldvarefabrik håper Klima- og miljødepartementet kan bidra til å sikre bevaringen av Sjølingstad som et unikt og levende kulturminne også fremover og at klagen derfor tas til følge. Vi stiller gjerne til et møte og svarer gjerne på utfyllende spørsmål eller sender over mer dokumentasjon om det er ønskelig.

Med beste hilsen

John Olsen
Direktør
Vest-Agder-museet

Sylvi Sørensen
Avd. leder
Vest-Agder-museet